

Manisa Milletvekilleri Üzerine Bir Analiz 1920-2015

Prof. Dr. Nurettin Gülmez

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları, Manisa 2018, 161 Sayfa, ISBN: 978-975-8628-68-1.

Bünyamin AS*

Karl Popper, demokrasinin temel sorununu “*bizi kimin yönettiği*” meselesinden ziyade “*nasıl yönetiliyoruz* (hâkimiyetin nasıl kullanıldığı) meselesi olarak tanımlamaktadır.

Nurettin Gülmez tarafından hazırlanan “*Manisa Milletvekilleri Üzerine Bir Analiz (1920-2015)*” adlı çalışma, yerelde bizi “*kimin, nasıl yönettiği*” sorularına cevap aramaktadır.

Gülmez’in bu çalışması, 95 yıldır ve 26 dönemdir Manisa’yı Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde temsil eden milletvekillerinin mecliste neler yaptıklarının, Manisa için hangi çalışmaları yaptıklarını ortaya koymak için yapılmış bir değerlendirme çalışmasıdır. Özetle 95 yıllık bir temsilin muhasebesi niteliğindedir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dönemlere göre milletvekilleri ortaya koyulmuştur. İkinci bölümde Manisa’yı temsil eden milletvekillerinin memleketleri, meslekleri, eğitim öğretim durumları ve yabancı dil bilgileri ele alınarak değerlendirme yapılmıştır. Üçüncü bölümde

* Öğretmen, Şehit Ömer Halisdemir Ortaokulu, Yunusemre/Manisa, asbunyamin@gmail.com

Manisa Milletvekillerinin hangi partilerden ve hangi yasama dönemlerinde seçildikleri, TBMM'deki yasama faaliyetlerine ne kadar katkı sağladıkları, yani TBMM'deki performansları ve yürütmede ne kadar görev aldıkları incelenmiştir. Ayrıca Manisa Milletvekillerinin bakan olarak görevlendirilme oranına da değinilmiştir. Dördüncü bölümde Manisa Milletvekillerinin sosyal hayatları, medeni durumları, çocuk sayıları üzerinde durulmuştur. Ayrıca Manisa Milletvekillerinin ödül alıp almadıkları, hangi makamlardan, görevlerden gelerek milletvekili oldukları ve bu görevlerin onların vekil olarak tercih edilmeleri üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada yazar Nurettin Gülmez, Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü, Türk Parlamento Tarihleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanaklarını temel kaynak olarak kullanmıştır. Bu kaynaklardan Manisa Milletvekilleri ile ilgili toplanan bilgiler tablo haline getirilmiştir. Bu tablolardan elde edilen bilgiler ikinci tablo ve grafiklere dönüştürülerek, konular daha açık olarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Manisa TBMM'de 23 Nisan 1920'den bu yana 26 dönem boyunca 7 ile 14 arasında değişen sayıda ve toplamda 278 milletvekiliyle temsil edilmiştir. Manisa, en az 7 milletvekiliyle ikinci yasama döneminde (1923-1927), en çok 14 milletvekiliyle on birinci yasama döneminde (1957-1961) temsil edilmiştir. (s. 17-28)

Manisa'yı mecliste temsil eden milletvekillerinin %51,80'i Manisa doğumlu değildir. Bu veri gösteriyor ki Manisa vekillerinin yarısından fazlası Manisalı değildir. Bu sonuçlar, Manisa'yı temsil etmek için meclise gönderilen milletvekillerinin yarısından fazlasının yerel olmadığını ve Manisa'yı tam olarak temsil etmediğini göstermektedir. (s. 29)

Manisa'yı mecliste en çok Manisa merkez, sonra Akhisar, Alaşehir ve Turgutlu Milletvekilleri temsil etmiştir. Manisa'nın Ahmetli, Gölmarmara, Köprübaşı Sarıgöl, Saruhanlı ve Selendi ilçeleri 95 yıllık süreçte mecliste hiç kendi evlatları tarafından temsil edilememişlerdir. Nüfusu kalabalık olan ilçeler mecliste daha çok temsil edilmiştir.(s. 56-57)

Manisalılar milletvekili olarak birinci olarak hukukçu, ikinci yazar, üçüncü ekonomist ve dördüncü olarak çiftçi vekilleri kendilerini temsil etmek için meclise göndermiştir. (s. 59-61)

Manisa milletvekillerinin %80,18'i üniversite ve üstü eğitim görmüş kişilerden seçilmiştir. (s.61-63)

26 dönem boyunca Manisa'yı mecliste temsil eden 145 milletvekilinin yirmi yedisi iki dil, yedisi üç dil, beşi de dört dil bilmektedir. 145 milletvekilinden 39 tanesinin birden fazla dil biliyor olması önemlidir. (s. 65-69)

Manisa'da seçmen 1946'dan 2017 kadar sol partilerden 60 milletvekili, sağ partilerden 159 milletvekilini TBMM'ye göndermiştir. Bu sonuçlara göre Manisa seçmeni sağ ağırlıklı bir seçmendir denilebilir. (s. 101)

Nurettin Gülmez'in çalışmasında en can alıcı bölüm olarak nitelendirilebilecek bölüm, Manisa Milletvekillerinin meclisteki performans tablosudur. Bu tabloda milletvekillerinin TBMM'de söz alma,

yazılı ve sözlü önerge verme, teklif verme üyelerle ilgili konuşma yapma, gündem dışı konuşma yapma, açıklama yapma, meclis araştırması, araştırma önergesi verme, gensoru hazırlama gibi vekillerin yapması lüzumlu faaliyetleriyle ilgili bir performans tablosu hazırlamıştır. Adeta öğrenciye dönem sonunda verilen karneye benzemektedir. Milletvekillerinin meclis faaliyetleri zayıf, geçer, orta, iyi ve pekiyi olarak değerlendirilmiştir. Meclise hiçbir faaliyette bulunmayanlara zayıf, 1-10 arası faaliyette bulunanlara geçer, 11-50 arası faaliyette bulunanlara orta, 51-100 arası faaliyette bulunanlara iyi ve 101 ve üzerinde faaliyette bulunan vekillere pekiyi derecesi verilmiştir. Bu araştırmaya göre 17 vekil zayıf tablosunda yer almıştır. 54 vekil geçer, 38 vekil orta, 21 vekil iyi ve 11 vekilde pekiyi tablosunda yer almıştır. Bu sonuçlara göre Manisa Milletvekilleri başarısızdır denilebilir.

Manisa Milletvekillerinden 79'u 1 defa, 28'i 2 defa, 21'i 3 defa, 8'i 3 defa, 6'sı 5 defa ve 3 tanesi de 6 defa seçilmiştir. Manisalıların altı kez meclise gönderdikleri milletvekilleri, M. Yaşar Özey, Sümer Oral ve Hikmet Bayur'dur. 23 Nisan 1920 tarihinden bu yana Manisa'nın meclise gönderdiği 145 vekilden 17 tanesi mecliste hiçbir faaliyette bulunmadan görev sürelerini doldurmuşlardır.

Çalışmada ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Mecliste beş dönem Manisa milletvekili olarak bulunmuş olan Refik Şevket İnce en çok faaliyette bulunan vekil olmuştur. Beş dönem görev yapmış olan başka bir vekil olan Kani Karaosmanoğlu (3, 4, 5, 6 ve 7. dönem) ise 5 kez Manisa'yı mecliste temsil etmesine rağmen hiçbir faaliyette bulunmadan görev süresini doldurmuştur. (s. 77)

Manisa'yı mecliste temsil eden Ahmet Orhan ve Akın Gönen birer dönem; Hasan Ören, Yunus Muammer Alakant ve Mustafa Enöz ikişer dönem seçilmiş olmalarına rağmen mecliste görevlerini yerine getirerek pekiyi grubu içinde yer almışlardır. TBMM'de pekiyi performans gösteren milletvekillerinden Samet Ağaoğlu üç dönem, Ekrem Pakdemirli, Erkan Akçay ve Bülent Arınç dört dönem ve Yusuf Hikmet Bayur ise altı dönem görev yapmışlardır. (s. 110-115)

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kurulan 65 hükümette Manisa, 53 bakan bulundurarak bu alanda önemli bir başarıya imza atmıştır. (s.118-122)

Manisa milletvekillerinin % 93'ü evlidir. Bu da bize gösteriyor ki Manisa evlilik kurumuna önem verdiğini göstermektedir. (s. 135-137)

TBMM'de bugüne kadar Manisa'yı dört kadın vekil, altı dönem mecliste temsil etmişlerdir. Bu kadın vekiller, Neriman Ağaoğlu (12 ve 13. dönem), Hatice Ayseli Göksoy (20. dönem), Sakine Öz (24. dönem) ve Tur Yıldız Biçer (25 ve 26. dönem)'dir. (s. 21-25) Bu durum Manisa'da, erkeğin egemen olduğu bir toplum yapısı olduğunu göstermektedir. Manisa'daki bu durum Türkiye'nin genelindeki durumdan pek farklı değildir. Nüfusunun yarısının kadın olduğu bir ülkede kadın vekillerin oranının % 14,7 olması düşündürücü bir sonuçtur. (s.141-144)

Bu sonuçlar eşitlik ilkesine uymadığı gibi demokrasinin ruhuna da uymamaktadır. Ülkemizdeki cinsiyet ayrımcılığının, en tepede yer alan TBMM'de çözümlenmeden yerelde çözümlenmesi de beklenemez. Ülkemizde kadınların TBMM'deki temsil oranının artması, yerel yönetimlerdeki kadın temsilcilerin

artmasını da sağlayabilir. Kadınların Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde en azından % 30'luk bir kesimle temsil edilmesi gerekmektedir. Böyle bir durum ülkemizin hem demokrasisine, hemde kalkınmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Nurettin Gülmez'in "*Manisa Milletvekilleri Üzerine Bir Analiz (1920-2015)*" adlı çalışması alanında yapılmış öncü bir çalışmadır. Manisa'yı mecliste bugüne kadar kimlerin, nasıl temsil ettiği konusunda doyurucu bir çalışma sayılabilir. Bu çalışma, halka kendisini mecliste nasıl bir milletvekili temsil etmesi konusunda önemli ipuçları sunmaktadır.

Temsili Demokrasinin en önemli işlevlerinden olan halkın temsilcisi olan milletvekillerinin, seçildikleri bölgeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil etmesi görevi mühim bir vazifedir. Halk seçtiği vekillerin faaliyetlerini, çalışmalarını, memleket için neler yaptıklarını iyi bilmesi gerekmektedir. Manisa halkı oy vererek meclise gönderdiği vekillerin çalışmalarını yakından takip etmeli ve emanet olarak vekile verdiği oyun sonuna kadar takipçisi olmalıdır. Bu yöntemle en azından çalışmayan, makam mevki peşinde koşan vekillerin meclise gönderilmesinin önüne geçtiği gibi, toplumsal takip ile vekillerin her yaptığının halk tarafından ölçülüp tartılmasıyla üretilen hizmetlerin arttırılmasını sağlayabilir. Basının ve sosyal medyanın çok yaygın olduğu bu dönemde bu takip rahatlıkla yapılabilir. Manisa halkı meclise gönderdikleri vekillerin yereli temsil edip etmediğine dikkat etmemiştir. Bu konuda daha dikkatli olması yararına olacaktır.

Demokratik yönetimin temel özelliklerinden olan şeffaf yönetim, hesap verilebilirlik ve denetim ilkesi gereği, halk oy verdiği vekilleri takip etmelidir. Bu görev sadece basının, sivil toplum kuruluşlarının, aydınların, akademisyenlerin görevi değildir, on sekiz yaşına gelmiş ve oy kullanma hakkına sahip tüm vatandaşların görevidir. Seçmen bu denetimi ve takibi yapabildiği gün, çok daha iyi bir yönetimle yönetilecektir.